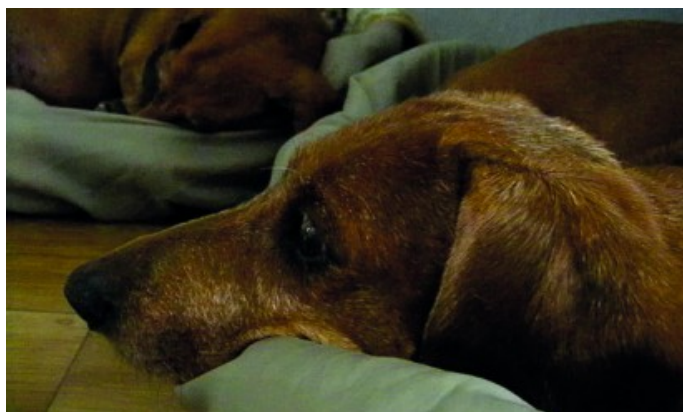

Z perspektywy czasu zaobserwować można stale zmieniający się stosunek społeczeństwa do opieki nad psami. Równocześnie zmienia się także pozycja psa w rodzinie, ze zdecydowaną korzyścią dla psa. Zmiany widoczne są między innymi w standardach opieki nad psem, zarówno w okresie jego wzrostu i rozwoju, jak i u schyłku jego życia. Prowadzona przez lekarzy weterynarii szeroka pojęta profilaktyka oraz świadome postępowanie właściciela ze swoim podopiecznym miało zdecydowanie wpływ na wydłużenie się czasu życia psów. W związku z tym przed lekarzami weterynarii stawiane są wymagania dotyczące pacjenta geriatrycznego. Zdecydowanie zaczynamy doceniać istotę psich seniorów, którym należą się specjalne względy.

Pacjent geriatryczny

Pojęcie „pacjent geriatryczny” w odniesieniu do psów jest zależne od rasy. Jak wiadomo długość życia psów uzależniona jest od ich wielkości, w przypadku różnych ras starzenie rozpoczyna się na innych etapach życia. Obecnie przyjmuje się, iż seniorem jest pies, który przeżył 75-80% długości życia przewidywanej dla swojej rasy, wielkości i wagi. W praktyce oznacza to, iż przedstawiciele ras olbrzymich, o masie ciała powyżej 50 kg, stają się seniorami już w wieku 5 lat, nieco mniejsze psy, o masie 30-50 kg, w wieku 6 lat, kolejno 10-30 kg – 7 lat, natomiast przedstawiciele najmniejszych ras, poniżej 10 kg, w wieku 8 lat.

Krótkie okresy snu i aktywności to codzienność dla seniora.

Seniorzy zdecydowanie gorzej tolerują zmiany w swoim naturalnym środowisku, pojawienie się w domu szczenięcia może okazać się dużym wyzwaniem.

Spotkania z pobratymcami to ważna część życia społecznego, niemniej psy obciążone schorzeniami układu ruchu powinny unikać forsownych zabaw.

Starsze psy lubią miękkie i ciepłe posłania, w których spędzają większość czasu.

Starzenie się jest kolejnym etapem w życiu każdego organizmu, związane jest z szeregiem zmian dotyczących kolejno każdego z układów. Zmiany starcze zazębiają się i wpływają na jakość życia pacjenta. Zadania lekarzy to poprawa komfortu bytu oraz zapobieganie i opóźnienie pojawienia się dotkliwych objawów.

Starzenie się jest związane przede wszystkim z postępującymi zmianami zachodzącymi we wszystkich komórkach organizmu. Powoduje osłabienie wielu funkcji życiowych, znaczne obniżenie progu zdolności adaptacji zwierzęcia do zmian w środowisku oraz zwiększoną podatność na zagrożenia związane z chorobami. W istocie proces ten jest wieloetapowy i dotyka każdej sfery życia psa. Ostatecznie wiąże się z upośledzeniem funkcjonowania niemalże każdego z układów.

Analizując zachodzące zmiany, powinniśmy zwrócić uwagę na pogorszenie funkcjonowania zmysłów - wzroku, słuchu, węchu, smaku. W praktyce ma to wpływ na żywienie i sprawne funkcjonowanie układu pokarmowego. Wraz z osłabieniem węchu i smaku zwierzętom może towarzyszyć zmienny apetyt bądź jego brak. Częstokroć na zainteresowanie pożywieniem nieodzowny wpływ ma stan jamy ustnej psa. Wraz z wiekiem często pojawiają się problemy w jej obrębie, do najczęstszych można zaliczyć: zapalenie przyzębia, zapalenie dziąseł, ropnie okołozębowe, silnie rozbudowaną płytkę nazębną potocznie nazywaną zarówno przez lekarzy, jak i właścicieli „kamieniem nazębnym”.

Kolejno zmiany dotkliwie dają się we znaki w przypadku aktywności fizycznej i psychicznej.

Wraz z wiekiem dochodzi często do osłabienia tych stref życia. Seniorom towarzyszą choroby układu ruchu, co w konsekwencji manifestuje się ograniczoną ruchomością, zmianami napięcia mięśniowego, narastającymi problemami ze zwyrodnieniami stawów. W przypadku aktywności psychicznej problemy dotyczą gorszej koncentracji, zdecydowanie niższej zdolności uczenia się, gorszej tolerancji na zmiany w środowisku zewnętrznym.

Wraz z wiekiem często dochodzi do zmiany rytmu biologicznego. Zdarza się, iż starsze psy zachowują rytm dobowy podobny do szczenięcego, co w praktyce oznacza krótkie okresy aktywności przeplatane z okresem snu. Dodatkowo mogą pojawić się zaburzenia w oddawaniu moczu i kału.

Praca opiekuna

Opieka nad seniorem wymaga od właściciela zwierzęcia większego zaangażowania i sporej dozy cierpliwości. Zmiany dotyczące funkcji poznawczych oraz pogorszenie koncentracji mają nierzadko wpływ na relacje opiekun – pies. Z upływem czasu opiekunom wydaje się, iż zwierzę zapomina wszelkich nauczonych komend lub staje się „uparte, krnąbrne”. Częstokroć właśnie z tych powodów opiekunowie starszych psów porzucają pracę z psem, co jest zdecydowanym błędem. Fakt, iż zwierzę ma problemy z koncentracją, nie powinien mieć wpływu na jego szkolenie. Dla prawidłowego funkcjonowania psa seniora istotna jest regularna stymulacja umysłowa, jednakże wymaga ona od właściciela cierpliwości i czasu. Zajęcia powinny być podzielone na krótkie sesje szkoleniowe, tak by nadmiernie nie męczyć psa, a podtrzymywać jego aktywność i koncentrację.

Pomocna bywa dieta. Dzięki wprowadzeniu dodatków, takich jak: nienasycone kwasy tłuszczowe, wyciąg z MCT oraz przeciwutleniacze, jesteśmy w stanie usprawnić pracę mózgu i opóźnić procesy starzenia.

Przykre objawy związane z aktywnością nie powinny mieć wpływu na pozbawienie zwierzęcia ruchu, gdyż doprowadzi to jedynie do pogłębienia się dolegliwości. Bezczynność, bezruch niosą za sobą osłabienie mięśni oraz nasilenie bólu związanego ze sztywnością stawów. Ruch powinien być jednak stonowany i podzielony na krótkie okresy aktywności, tak jak ma to miejsce w przypadku stymulacji umysłowej.

Celem aktywności fizycznej oraz związanej z nią fizjoterapii w odniesieniu do seniorów jest przede wszystkim zmniejszenie odczuwanego bólu, utrzymanie masy mięśniowej, siły mięśniowej i nierzadko redukcja masy ciała. Zwierzę, które odczuwa ból, instynktownie zaczyna się oszczędzać, zaś opiekun, widząc taką sytuację, w dobrej wierze pozwala na ograniczenie aktywności i w efekcie mamy do czynienia z powstaniem błędnego koła. Nawet

w przypadku schorzeń układu ruchu aktywność fizyczna jest wskazana. Właściciele starszych psów powinno się uczulać na istotę ćwiczeń i informować, jaki rodzaj ruchu będzie miał dobroczynny wpływ na ich podopiecznego.

Aktywność fizyczna prowadzi do wytworzenia endogennych opioidów, dzięki czemu uzyskujemy efekt przeciwbólowy. Ćwiczenia w przypadku pacjentów geriatrycznych powinny być podzielone na krótkie treningi. Dobroczynne działanie uzyskujemy poprzez spokojne spacerowanie, najlepiej na różnorodnym podłożu (wysoka trawa, śnieg, piasek, woda etc.), na bieżni, a także bieganie truchtem. Jedną z najlepszych form ruchu dla pacjentów obciążonych schorzeniami układu ruchu jest pływanie. W ten sposób odciążamy stawy i zwiększamy siłę mięśni oraz zakres ruchów. Ćwiczenia powinniśmy poprzedzić lekką rozgrzewką (np. delikatny masaż), natomiast po ćwiczeniach powinniśmy zapewnić odpoczynek, najlepiej połączony z masażem, np. chłodzącym lub krioterapią (np. zimne okłady).

Ruch ma dobroczynny wpływ na zdrowie, jednak w sytuacji, gdy u pacjenta pojawiają się obrzęki stawów lub zwiększony obrzęk stawu, trening należy wstrzymać.

Żywność

Dla pacjenta geriatrycznego niebanalne znaczenie ma dieta. Jak wspomniano wcześniej, procesy starzenia niosą za sobą szereg zmian, między innymi dotyczących także przewód pokarmowy. Wraz z wiekiem mogą pojawić się takie problemy, jak:

- zmniejszone wydzielanie śliny,
- zmniejszone wydzielanie soku żołądkowego,
- zmniejszona powierzchnia kosmków jelitowych,
- spowolnienie motoryki okrężnicy i prostnicy,
- trudności z trawieniem dużych ilości tłuszczu,
- ograniczenie syntezy białek w wątrobie i mięśniach,
- zaparcia.

Odpowiednio skomponowana dieta ma na celu zminimalizować występowanie dotkliwych objawów. Obecnie na rynku mamy coraz więcej gotowych karm specjalnego przeznaczenia

dla starszych psów.

W układaniu diety powinniśmy zwrócić uwagę na kilka czynników. Ważne jest zmniejszenie kaloryczności porcji, gdyż z wiekiem, w porównaniu do aktywnych, młodych psów, spada zapotrzebowanie na energię.

Najważniejszym czynnikiem w doborze żywienia jest wybór odpowiedniego źródła białka. Powinno być to białko o wysokiej wartości biologicznej, odznaczające się wysoką strawnością. Białko o wysokiej strawności jest pochodzenia zwierzęcego, tj. mięso, ryby, żółtko jaja kurzego.

Doskonałym wyborem jest wzbogacenie diety o oleje (np. rybi, lniany), algi oraz owoce morza, czyli źródła kwasów omega 3 i omega 6. Obecność niezbędnych nienasyconych kwasów tłuszczowych (głównie EPA oraz DHA) ma istotne znaczenie dla utrzymania prawidłowych funkcji mózgu i wzroku. Dodatkowo będą one miały dobroczynny wpływ na jakość okrywy włosowej i stan skóry.

Wraz z wiekiem dochodzi do pogorszenia motoryki jelit, w związku z czym mogą się pojawiać zaparcia. Dlatego też, aby usprawnić pracę jelit, powinniśmy zadbać o zwiększenie zawartości włókna pokarmowego w diecie. Duże znaczenie będą miały probiotyki, ale również prebiotyki, które będą chroniły przed występowaniem biegunek infekcyjnych.

Dietę można także wzbogacić o antyoksydanty, które będą chroniły komórki przed działaniem wolnych rodników. Mając na myśli przeciwutleniacze, zadbajmy o wprowadzenie takich elementów, jak: selen, flawonoidy, witamina C i E oraz kartenoidy.

Starsze psy narażone są na odwodnienie, dlatego powinno się dołożyć wszelkich starań, aby w misce zawsze dostępna była świeża woda.

Opieka

Starzenie jest procesem nieuchronnym, dlatego decydując się na kupno szczenięcia, właściciel powinien mieć na uwadze, iż z czasem młody aktywny pies będzie potrzebował więcej uwagi i szczególnej opieki. Starzenie jest procesem bardzo indywidualnym. Każdy pies przechodzi go inaczej, co w dużej mierze zależy od ogólnej kondycji, w jakiej był utrzymywany, od żywienia i stanu zdrowia. Przekroczenie granicy wiekowej sugerującej, iż zwierzę wchodzi w okres starczy, nie znaczy, że wszystkie związane z nim dolegliwości wystąpią w jednym czasie. Zwierzęta aktywne psychicznie i fizycznie, odpowiednio żywione oraz utrzymane w doskonałej kondycji zdrowotnej często wchodzi w ten okres spokojniej lub

nawet nie dają po sobie poznać wieku. Jednakże w sytuacji gdy u pacjenta zauważymy oznaki dolegliwości związanych z wiekiem, można zasugerować właścicielowi nowe rozwiązania w opiece nad czworonogiem.

Psy obciążone problemami związanymi z układem ruchu powinny przebywać w ciepłych, suchych pomieszczeniach, legowisko powinno być miękkie i ciepłe. Warto rozważyć zastosowanie miękkiego legowiska, np. z termoforami, aby w zimne dni zapewnić ciepło. Jeżeli pacjent ma problemy z poruszaniem się, warto przemyśleć zastosowanie mat antypoślizgowych, aby uniknąć ryzyka ewentualnych urazów związanych z upadkami.

Psy, jeżeli tylko czują się dobrze i w danym momencie są wolne od dotkliwych objawów starzenia się, chcą „żyć pełnią życia”. Z jednej strony nie powinniśmy ograniczać ich aktywności, z drugiej zaś powinniśmy wyprzedzać pewne fakty. Najczęściej problemy dotyczą spacerów i spotkań z innymi psami. W momencie kiedy pacjent czuje się dobrze, podczas zabawy z innymi psami nie zdradza żadnych niepokojących objawów. Efekty nadmiernej aktywności widoczne są po czasie, w postaci bólu i problemów z poruszaniem się. Aby takiej sytuacji uniknąć, należy odwołać się do zdrowego rozsądku i planowania. Aktywność fizyczna jak najbardziej jest wskazana, tak jak zostało wspomniane, jednakże w przypadku chorych pacjentów zdecydowanie unikamy forsownej zabawy.

Starsze psy często wracają do rytmu dobowego odpowiedniego dla szczenięcia, co w praktyce oznacza krótkie okresy aktywności i snu przeplatane z jedzeniem, także w nocy. Aby pomóc zwierzęciu w adaptacji do nowej sytuacji oraz odciążyc gorzej pracujący układ pokarmowy, warto podzielić porcje pokarmowe na mniejsze posiłki podawane kilka razy w ciągu dnia (w zależności od potrzeby 3-4 x dziennie). W przypadku gdy psu towarzyszą problemy stomatologiczne, należy rozważyć ewentualną zmianę rodzaju pożywienia np. z suchego na pokarm gotowany. W momencie gdy zauważymy spadek zainteresowania jedzeniem, można zachęcić zwierzę do pobierania pokarmu poprzez podanie podgrzanej lekko porcji jedzenia lub z dodatkiem wywaru mięsnego czy jogurtu naturalnego. Pies powinien mieć stały dostęp do świeżej wody.

W przypadku pacjentów geriatrycznych należy pamiętać o badaniach okresowych. Wraz z wiekiem istnieje ryzyko pojawienia się dotkliwych schorzeń, dlatego aby w porę zadziałać, należy co najmniej raz w roku wykonywać okresowe badania krwi, moczu, badanie parazytologiczne, na podstawie których, jeżeli zajdzie taka potrzeba, będzie kontynuowana dalsza diagnostyka (USG, RTG, EKG, ECHO serca).

Taki rodzaj postępowania pozwoli przejść właścicielowi przez ostatni etap życia psa w taki sposób, aby miał poczucie, że zrobił wszystko, aby pomóc swojemu podopiecznemu.

Rolą lekarza weterynarii jest natomiast uświadomienie właściciela ,że nie można przekraczać pewnej granicy w opiece nad pacjentem, kiedy pojawia się cierpienie nie dające perspektywy ani uśmierzenia ani wyleczenia.

Autor:

tech. wet. Ewelina Stanclik
Gabinet Weterynaryjny Med-Wet

Zdjęcia:

Z archiwum autora

Promowane

- [Potwierdzono hipotezę samoświadomości u psów](#)

- [Ocena i przygotowanie pacjenta do zabiegu operacyjnego](#)

- [Targi Medycyny Weterynaryjnej - VETMEDICA 2018](#)

- [Pies - superprzyjaciel człowieka](#)

- [„Latające Psy” we Wrocławiu](#)